

ČAJ

Pro chvíle pohody

ZÁŘÍ 2018

Časopis Autorů Jičínska

A ještě tebe, rodný kraji
(úryvek)

A ještě tebe, rodný kraji,
verše se v listech zelenají
a šepot stromů, ticho skal,
tu báseň bych já nenapsal,
když skládá ji tu faunů sbor,
tu báseň krásných metafor.
Ta v srdce patří, tisíc slok,
po jaru toužím a každý rok
chci srdce rozšířit.
Tak prosím, prosím světa tvůrce,
aby mi k tomu dal
snad ještě jedno srdce.

Josef JINDRA

144

Vážení čtenáři,

máme za sebou prázdniny
a zářijový ČAJ nám přináší další bohatou nadílku. Hostem je
Jaroslava Pechová, spisovatelka, básnířka, publicistka, fotografa,
která získala ocenění na letošním ročníku Řehečské slepice.

Její tvorbu nám představuje trojice povídek
„Jisté riziko“, „Pohled z mamuta“ a „Vila u jezera.“
Doufám, že Vás její prózy zaujmou, jako zaujaly mě.

Rozhovor poskytl člen rady Obce spisovatelů, ale především
mediálně známý lékař, gynekolog **MUDr. Radim Uzel**.
Jeho profese jej provází na každém kroku, jak přiznal v rozhovoru:
**„Vždycky potkám někoho, kdo se ke mně přihlásí, že jsem ho
vlastníma rukama přivedl na svět!“**
O jeho knize **„Můj dědeček MUDr.Karel Uzel“**
jsem si dovolil napsat malé povídání.

Protože v Jičíně slavíme další ročník festivalu
„Jičín – město pohádky“, přibalil jsem jednu knihu pro děti.
Měl jsem tu čest, že jsem ji letos společně křtil na Řehečské slepici.
Napsal ji **Jiří Šandera** a přináší osudy dvou skřítků.
„Povedená dvojka Bambalanda a Štrutalanda“
dětem nabídne řadu zajímavých příběhů.

Regionální tvorbu prezentuje nová sbírka
soboteckého básníka **Josefa Jindry „Kudy kam.“**
Recenzi o ní napsala **Ilona Pluhařová**.
Přinášíme z ní ukázky, stejně jako na titulní straně zářijového ČAJe
báseň **„A ještě tebe, rodný kraji.“**

Užijte si ČAJ i pohádkový festival v Jičíně.
V říjnu se podíváme na 100.výročí vzniku Československa!

Váš Václav

HOST ČAJe:

Jaroslava PECHOVÁ
(nar. 1950 v Petrovích u Rakovníka):

spisovatelka, básnířka, publicistka, fotografka, je členem Obce spisovatelů ČR a Syndikátu novinářů ČR. Pracovala řadu let jako novinářka. Spolupracovala s Čs. rozhlasem, Čs. televizí a s Union Internationale de Marionnette. Získala novinářské ceny za publicistickou činnost, ocenění za původní rozhlasovou dramatickou tvorbu, ocenění v soutěži Nejkrásnější kniha roku 1996. Na Polabském knižním veletrhu byla dvakrát oceněna za literaturu pro děti. Získala zde cenu i jedna z autorčiny patnáctidílné řady Hrníčkových kuchařek První kroky v kuchyni aneb Slabikář vaření. Jaroslava Pechová získala též cenu v soutěži Miloslava Švandrlíka o nejlépe napsanou humoristickou knihu za rok 2014 za titul Nezbedné toulky. Další humoristické knihy vydala pod názvy Úsměv prosím a

Olomoucké šprýmování. Pro děti a mládež napsala knihy Pohádky na draka, O Perejdovi, O vykutáleném Melichárkovi, Když uteče drak, Strašuláci, Pohádky z mechového lesa, Pohádky ze stříbrné tůně, České pohádky, Čáry máry Bublifuk a leporela Hurá, jdeme do světa, Ukaž mi ovečku a Kapr přes palubu. Její básničky pro nejmenší doplnily také mnohé omalovánky “pro praváky”. U příležitosti sedmdesátých narozenin spisovatele Oty Pavla napsala knihu *Zpáteční lístek do posledního ráje Oty Pavla*, která doposud vyšla v šesti vydáních. Napsala básnické sbírky *Láskám všem*, *Modré z nebe*, *Rajská zahrada*, *Na konci nekonečna*, *Střípky zázraků*, *Ostrov naděje*, *Toulky v nalezeném čase*, *Praha láskyplná*, Olomouc magická a Rakovník tajuplný. K vydání je připravena kniha povídek Děkuji že vás mám, pohádky Jak louka kouká a obrazová kniha Vyznání různým.

Z TVORBY JAROSLAVY PECHOVÉ

Jisté riziko

„Myslete si, že jsem se ještě ani nenarodila,“ oznámila bych nejradši celému světu, když píšu. Aby se myšlenky odrazily od zážitku a rozběhly se cestou, na jejímž konci je napsaný příběh, musím se soustředit. Každé vytržení mě vykolejí. Rozumím dobře soužení spisovatele Bohumila Hrabala, které popsal v povídce Polomy v lese. Píše, jak jen pár minut ťuká do psacího stroje, a tu někdo otevře branku a on slyší, že pod oknem návštěva říká – je to dobrý, píše. A jemu příběh, na který se připravoval skoro tak jako skokan na skok do výšky, odchází z prstů a postavy padají do prohlubně, odkud už se mu nepodaří vyvolat je na scénu. Usmívá se na návštěvu naprasklým úsměvem, když mu říká: Hele, nemáš co dělat, tak si to dopíšeš, až odejdu. Někdo prostě psaní nepovažuje za solidní práci. Moje mamka se však na mne vždy tvářila celkem chápavě a říkala: „Jen si klidně piš.“ Já ale měla podezření, že si myslí: „Něco si tak čmárá do bloku.“

Nikdy totiž netrvalo dlouho a ťuk, ťuk na dveře: „Nechci tě rušit,“ opatrně otevřela a vzápětí dodala například: „Neměly bychom letos naložit pár sklenic okurek? Na Vánoce se budou hodit.“

„Je březen,“ zvedla jsem k ní udivený pohled, „a habaděj času se rozhodnout.“

Mamka přikývla, jako že to bere na vědomí, a než zase odešla, špitla přes rameno. „Tak si zas v klidu sepiš.“

Seděla jsem vždy jak na trní, protože bylo ve hvězdách, kdy mi zas nevědomky přetrhne nit inspirace, a do velkých kreací jsem se u ní raději nepouštěla. Pak přišel den, kdy mě napadlo koupit si notebook. V Olomouci, kde mamka bydlí, bývám teď čím dál častěji a musím mít i tady spojení se světem.

„Copak to je?“ zajímala se hned mamka. „Něco jako psací stroj, říkáš? A co že je v něm? Interent... interet...?“

„Internet, maminko.“

„Tak to ani neumím vyslovit,“ kroutila očima.

„Dají se v té věcičce najít všemožné informace a hlavně elektronická komunikace je k nezaplacení,“ snažila jsem se dostat ji do obrazu.

Jen udiveně zavrtěla hlavou: „Takové novoty už pro mne nejsou. Devadesátka je devadesátka.“

Pak ke mně zvedla bezelstný pohled: „Kolik ta legrace stála?“

Jak uslyšela cenu, pokřičovala se: „Tolik peněz! To abys na tom aparátu psala od rána do večera.“

Od té doby kolem mne chodí po špičkách.

„Píšeš?“ šeptne vždy ve škvírci dveří a zase tiše vycouvá. Vždy má radost když jí dám napsaný příběh k posouzení.

„Kdypak si zase něco přečtu?“ vyzvídala.

„Bud' trpělivá,“ škrtla jsem prstem ve vzduchu. „Teď hledám na internetu informace, které se mi budou při psaní hodit.“

„Ten ... infer ... iter ...“ zápasila s výslovností, „jen jestli tě nakonec nezdržuje.“

„Naopak,“ uklidnila jsem ji.

Po chvíli se v bytě rozezněl telefon. Volala teta Jiřinka z Dolan. Zřejmě se zeptala co dělám, neboť mamka pravila: „Jaruš pořád sedí nad fernetem a není s ní kloudná řeč.“

„Jen doufám, že teď nebudu mít nálepku spít'ara,“ rozesmála jsem se. „Maminko, internet - ne fernet.“

„Kdo si to má pamatovat,“ mávla rukou. „Alespoň zas budeš mít co napsat do knížky.“

Moc dobře mě zná. Ví, že kolem sebe šířím zážitky jako rozkvetlý hyacint svou intenzivní vůní. Však jsem ten fernet - internet hodlala dát k lepšímu hned večer v olomoucké Redutě. Vystupoval tu na charitativním večeru se synem Tomášem můj dlouholetý kamarád, herec, zpěvák, textař, básník, spisovatel a fotograf Josef Fousek, aby podpořil Spolek Trend vozičkářů Olomouc. Nemohly jsme si jeho vystoupení nechat ujít. Obě mu

říkáme Josífků a listujeme v jeho knížkách jako v evangeliu, protože jsou plné radosti, něhy a životní empirie. Tomáš hrál na foukací harmoniku, Josífek na kytaru, a tak jako na všech svých vystoupeních i tady rozdával své srdce – statečné srdce, které překonalo všechny vzestupy i pády, přízně i

nepřízně osudu, lásky i nelásky, přátelství i závist, slzy radosti i slzy žalu – a tři bypassy. Diváci poslouchali jeho písničky, básně i aforismy, co napsal, a smáli se jeho veselým příběhům. Velký úspěch měly historky, kde hrál prim jeho vnuk Pepíček, když byl ještě malý kluk. S vyprávěním pokračoval i po představení v divadelním klubu: „Teď už je chlapisko, sportovec, kaskadér. Když byl kluk, nejjednodušší by měl doma celou zoologickou zahradu. Každou chvíli přinesl nějaké zvíře.“

„To já znám,“ pokýval hlavou muž, který si k nám přisedl s dvoječkou bílého. „Také mám doma šampiona, co si mě plete s krmičem dravé zvěře, jako jsou morčata, kočky, andulky a křečci. Ale teď má v kebuli ještě nějaké aipedy, džipiesky a softvéry.“

„To mluvíte čínsky?“ podívala se maminka.

„I mně takové výrazy hlava nebere,“ přiznal Josífek. „Když slyším slovo google nebo mail, jsem vedle.“

„Kdepak táta a mailování. Ten používá zásadně jen kabelový přenos se mnou,“ vložil se do debaty Tomáš.

Pán nad sklenkou vína zpozorněl: „Kabelový přenos? Tak to mě zajímá. Jaký je postup? Jak to funguje?“

„Spolehlivě,“ řekl Tomáš: „Já dostanu mail, vytisknu ho, vložím do kabely a přenesu tátovi domů.“

Josífek spiklenecky mrknul na mamku: „Už nám s těmi civilizačními výdobytky nějak ujel vlak.“

A vtom mu naskočila další story. Svýma laskavýma očima se díval do minulosti a bylo na něm vidět, jak ho ta vzpomínka ještě dnes rozněžnila.

„Jednou přišel Pepíček ze školy a jen co položil tašku do předsíně, tak hned prej - dědečku, jdu si pro laptop. Za chvíli jsem s ním doma.“

Pán mírně pozvedl koutky: „A copak vy na to?“

„Zbystřil jsem, to dá rozum,“ opáčil Josífek. „A na vnuka hned – Pepíčku, ještě to zvaž. Kdo ho bude krmit a venčit? Už máme papouška, králíka a tři

psy. Já ti toho laptopa hlídat nebudu.“ Pak se zatvářil, jako by mu právě někdo předal patent na rozum: „Teď už vím, že laptop je počítač.“

„A já zase, že fernet není interent... interet...“ pokrčila rameny maminka.

„Ne že bych kvůli tomu v noci nespala, ale to si vážně nezapamatuju.“

Pohladila jsem ji po tváři: „Nic si z toho nedělej. Čeština má přibližně dvě stě tisíc slov a s těmi si přece vystačíš.“

„Máš pravdu,“ usoudila. „Každý má mluvit, jak mu zobák narost.“

Pán přemýšlivě nakrabatil čelo, pustil si po jazyku poslední doušek vína a diskrétně se k ní naklonil: „Dobře děláte. Používat cizí termity je vždy jisté riziko.“

Pohled z mamuta

Sekt perлил ve skle na prostřeném stole a soused Tomáš se stopkami v ruce naznačoval očima, ať se rychle ujmeme skleniček, abychom si připili na osmnáctiny dcery Aničky. Znáám ji od dětství, stejně jako jejího o jedenáct let mladšího bratra Honzíka. Došlo mi najednou, že ten čas plyne rychleji než voda v řece Bystřičce pod okny. Není to přece tak dávno, co jsme Aničku vítali na svět - a dnes ji gratulujeme k dospělosti.

„Deset, devět, osm, sedm...,“ odpočítával Tomáš.

Byli jsme napnuti jako sprinter, když čeká na výstřel ze startovací pistole, který ho vymrští na atletickou dráhu.

„Tři, dva jedna...,“ Tomáš hypnotizoval očima vteřinovou ručičku a pak zvolal: „Věil!“

Sklo o sebe jemně cinklo a my jednohlasně vykřikli: „Živijó!“

„Sedmnáct dvacet tři. Na sekundu přesně, jako před osmnácti roky, když ses, holčičko, narodila,“ hlaholil pyšný otec. „Od teď je z tebe ženská.“

Anička obrátila oči v sloup a tím naznačila, jaké o tom má mínění ona.

„Nemysli si, že být ženou je lehké,“ pozvedla jemně obočí její osmdesátiletá prababička, co vypadala jak hraběnka z Mansfeld. „Aby v životě obstála musí myslet jako chlap, chovat se jako dáma, vypadat jak dívenka a dřít jako kůň.“

Honzík ihned zbystřil: „Koně jsme zrovna dnes probírali ve škole.“

Jen co slízl kopec šlehačky ze čtvrtky dortu, zmizel za dveřmi a vzápětí přinesl sešit, ze kterého začal předčítat: „Když je kůň malý, tak je hříbě. Tatínek hříběte je hřebec a maminka klisna nebo taky kobyla. Když kůň táhne vůz, tak je valach. Když běží klusácké dostihy zapřažený do sulky, je klusák. Když se o něm píše v básních, je oř.“ Pak od popsané stránky zvedl bezelstné oči a zeptal se: „A kdy je vlastně kůň kůň?“

Zastávám názor, že lepší je jednou vidět, než desetkrát slyšet. Proto jsem hned vytukala na mobilu číslo přítele veterináře: „Ráda bych jednomu mrňouskovi ukázala koně. Že pro tebe není problém zařídit to? Znáš přece v okolí každé koňské kopyto.“

„Domluvím vám i vyjížďku,“ slíbil. „A nebudu to odkládat, protože zítra frčím s rodinou na dovolenou k Jadranu.“

Vyjednal návštěvu v zemědělské usedlosti pro tři zvědavce, a tak s námi jela také Anička. Na místě jsem musela uznat, že má v hlavě zdravý rozum, protože se navlíkla do manšestáků a trika, zatím co já, v domnění, že budu pouhým pozorovatelem, jsem vylovila ze skříně kalhotový kostým z krepžoržetu. Mé střevíčky ťapaly v mazlavém blátíčku, neboť se tudy před chvílí přehnala letní bouřka. Koňáci na mne zírali jako na mimozemšťana, ale bez řečí vyvedli trojici koní ze stáje. Honzík se hned rozběhl ke grošákovi, co se leskl jako stříbro.

„Ahoj koni,“ byl z něj celý paf. Vyndal z kapsy kostku cukru a položil ji na dlaň. Grošák cukr jemně sebral mohutnými pysky a schroupl ho jako nic. Pak nabral vzduch do rozšířených nozder, neomylně sklonil hlavu k Honzíkově štedré kapse a vyloudil na něm další cukřík. Anička po koních otáčela hlavou jako na tenise a v úžasu jásala: „Ty jsou fakt boží.“ Nakonec si vybrala ryzáka. Měl tmavě zlatou hřívu spletenou do copánků stejně jako ona své dlouhé vlasy barvy přezrálé pšenice. Cvičitel jí na koňský hřbet ochotně pomohl. Vyhoupla se na koně svižně, až to ve mně vzbudilo úžas: „Jako by ses před osmnácti lety narodila v sedle a ne v olomoucké porodnici.“

Seděla na ryzákovi vznešeně jak Alexandr Veliký na svém Bukefalosovi, když v čele vojsk rozšiřoval své impérium. Na nic nečekala a hned zamířila ze statku úvozem do polí a luk. Cvičitel ji následoval na grošákovi. Posadil si před sebe malého Honzíka, aby i on uviděl svět z koňského hřbetu.

Na dvoře osířel mamut s černou koňskou hřívou. Mezi pysky přežvykoval udidlo a loupal po mně pohledem, ve kterém jsem četla, že mi asi šlápne na nohu, kousne, nakopne, sekne ocasem a přimáčkne ke zdi, jestli se včas neztratím.

„Na co čekáte? Nasedejte, jinak vám mládež ujede,“ pokynul mi vazba koňák, který se mě ujal.

Bezděčně jsem o krok couvla. „Já?“

„A kdo asi?“

„Přece si dobrovolně nesrazím vaz.“

„Náš veterinář mě před odjezdem do Chorvatska zaúkoloval, ať osedlám tři koně a asi věděl proč. Tak nerozmýšlejte a nasedejte.“

Mamut se mi zdál větší než mrakodrap.

„Na něj mě nedostanete ani s pistolí u spánku.“

„Nebud'te srab,“ hecoval mě. „Nebo se snad bojíte, že si načechráte frizúru?“

Tak to se mě teda dotklo. Okamžitě jsem sebrala všechnu svou kuráž a konečně k mamutovi přistoupila. Přála bych lidem, kteří se zlobí, že stupačky ve vlaku jsou moc vysoko, aby někdy v životě museli lézt na koně. Na první pohled bylo vidět, že nevím jak do toho, a tak mě koňák začal navigovat: „Levou nohu zaklesněte do třmenu a pravou švihem přehod'te přes hřbet.“

Levou nohu jsem zvedla až k bradě, zaklesla ji do třmenu a pravou se odrazila jednou, dvakrát, třikrát, desetkrát. Mamut vždy počkal na zlomek vteřiny, kdy se má lodička odlepila od země a udělal krok sun krok, jen tak abych ztratila stabilitu. Pak zase stál jako přikovaný.

Koňák nevěřicně kroutil hlavou, až pojal nápad, že mě v okamžiku odrazu trochu povysadí. Možná byl příliš rázný, možná já se konečně vzchopila, ale najednou jsem nečekaně a velmi zprudka překonala zemskou přitažlivost. Štěstí, že na druhé straně mamuta stál další vazoun, který mě zachytil, když jsem přepadla.

A začalo vše pěkně od začátku. Nakonec se mi však přece jen podařilo na mamuta vydrápat. Mé ruce se křečovitě držely dřevěné hrušky na koženém sedle, ve kterém jsem dřepěla zkroucená jako paragraf v krepžoržetovém modelu, který se postupně proměnil ve špinavé hadry a účes v rozčuchané vrabčí hnízdo.

„Jak to sedíte?“ křížoval se koňák. „Srovnat záda, vzpřímit hlavu a ramena zvednout!“

Jako by mě uhranul. Každý jeho povel jsem se snažila bez hlesnutí vyplnit. I cvičenou opici bych zahambila.

„Stehny pevně svírat koně – a paty od koně – tlačit je pěkně dolů,“ koňák mě dál drezíroval. „Hledět přímo před sebe a propínat špičky. Propínat špičky!“

Bylo mi nanic. V lýtkách jsem měla křeč a v očích děs a hrůzu. „Na tuty se z té výšky svalím,“ letělo mi hlavou. „A přítel veterinář si zrovna musí válet šunky někde u moře, zatím co já se budu válet pod mamutem s přelámanými kostmi a nikdo mě neošetří. Každému doktorovi dojde, že už nepatřím do jeho branže, neboť jsem se na hřbetu toho lichokopytníka proměnila v sudokopytníka, kterému už chybí jenom rohy. Soudný člověk se přece nevrhne po hlavě do takového hazardu.“

„Pusťte to sedlo a chyťte uzdu,“ znervózněl koňák. „Kterou rukou cuknete otěží, na tu stranu se kůň vydá.“

Nezdálo se mi vůbec moudré držet se jako tonoucí stébla jen dlouhého

úzkého proužku kůže, co z ohlávky padal přes čokoládový bok mamuta jak prověřená šňůra na prádlo.

„Pobídněte ho patami, aby poznal, kdo je tady pánem.“

Mamut se však rozhodl nebrat mě na vědomí. Škubal zelené smeklice, co přepadaly přes nízký plot a byla jsem mu šumafuk.

„Ježíšmarjá, tak popadněte tu otěž,“ domáhal se koňák. „Ať máte konečně nad koně kontrolu.“

Poslechla jsem ho nerada. Mamut ke mně udiveně otočil hlavu a zřejmě si myslel: „Co na mne ta namaškařená osoba chce?“

Chtěla jsem, aby laskavě poklekl, nechal mě bezpečně sesednout a popřípadě na mne vymohl slib, že už nikdy, opravdu nikdy nedostanu ten šílený nápad ještě sem někdy vkročit.

„První projížďka na koni je zážitek na celý život. Musíte si to užít,“ hučel do mne koňák.

„Musím leda umřít,“ zvedl se ve mně vzdor. „A zřejmě zrovna dnes, uprostřed tak nádherného dne. Pokud se totiž nepřerazím pádem z mamuta, přerazí mě doma soused Tomáš, jestli se něco stane jeho ratolestem, které mi s lehkým srdcem svěřil.“ Modlila jsem se, aby nesletěly ze sedla, jak se to stane na sto procent mně.

Koňák už toho měl dost, a tak plácl mamuta po pleci a hlasitě mlaskl, což pro něj byl zřejmě signál, že se má pohnout. V tu chvíli se pod sedlem rozbouřilo vlnobití. Nahoru, dolů, dopředu, dozadu, div jsem si nepřekousla jazyk.

„Splašil se,“ vyjekla jsem.

„Cóóó? Já bych řek, že je z vás v posledním tažení,“ křikl za mnou koňák a byl rád, že mě má z krku.

Mamut, co měl být v posledním tažení hlasitě zaržal a svižně zamířil do luk, tak jako před tím grošák a ryzák. Zřejmě je chtěl dohonit, a proto přešel v klus a potom v cval. Byla ve mně malá dušička, že to nabere tryskem napříč Hanou a pak přes hory a doly a já se vrátím za rok s trsem banánů. Snažila jsem se jakžtakž udržet v sedle. V zoufalství moje paty žduchaly do těch pěti metrů živé váhy a já dokola žadonila: „Zpomal!“

Pochybuji, že mě uznal za svého velitele, ale tempo zvolnil. Patrně i proto, že v zákrutě cesty zmerčil své koňské bratry. Oddychla jsem si. Žádná tragédie se nekonala. Honzík se cvičitelem za zády držel otěže a zářil spokojeností v přesvědčení, že grošák šlape pod jeho vedením. Vedle nich vykračoval ryzák s nadšenou Aničkou na hřbetě, která se tvářila jako zkušený rajťák.

„Je to super,“ jákala, když jsme je s mamutem dojeli.

Den se pomalu chýlil k podvečeru a tři koně kráčeli spořádaně bok po

boku. Do ticha odfrkávaly koňské nozdry a pod kopyty šustila tráva, kterou podkovy sekaly jako stříbrné srpky.

Najednou se stal div divoucí. Mé srdce přestalo klopýtat strachy. Všimla jsem si, jak na západě pomalu rudne slunce a v jeho svitu bíle září na Svatém Kopečku Bazilika Navštívení Panny Marie. V tu chvíli se proměnil mamutí halama v krásného hnědáka, co mě nesl podvečerní krajinou do okamžiků volnosti a štěstí. A já, do dnešního dne rozumná bytost, jsem se proměnila v pošetilého jezdce. Teď už vím, že jezdec je člověk zkrocený koněm. Prožívá radost, která je normálním smrtelníkům nepochopitelná. Dobře rozumím tomu, že se jezdec zalyká blažeností, když vypráví, jak ho kůň nesl polními cestami, přes luka, podél remízků, jak spolu bloumali hvozdem a pili z potůčku či ze studánky. Má rád vůni koňských koblih, koňského potu, koňských kožených postrojů, ale ze všeho nejvíc miluje koně samotného, neboť je jeho čtyřnohým přítelem. S láskou ho krmí, napájí, kartáčuje, hřebíkuje a víchuje, čistí mu kopyta, zastříhuje ohon neboli culík a češe hřívu. Anička do ní ryzákovi nakonec vpletla ještě stužky ze svých čupků. Hotová idilka, překrásné odpoledne, všude klid a pohoda. Honzík poskakoval po dvoře jako hříbě a koníci krok za ním. Zvláště grošáka měl neustále v patách. Pyskem mu šmejdil v kapse a hledal sladký pamlsek. Jenže ta už byla dávno prázdná.

„Žádný cukříček nemám. Všechno už jste zbaštili,“ vysvětloval koňům. „Příště vám přinesu cukru plný baťůžek.“

Hladil je alespoň po nose a šimral na hrudi. Mohl na nich oči nechat. Večer se s nimi loučil nerad. Ještě ve dveřích stáje se otočil a řekl: „Když je kůň kůň, tak je nejkrásnější.“

Vila u jezera

Já si na mou duši myslím, že kolem novináře Zdeňka Smíška čas obchází velkým obloukem. Od dob, kdy bydlel sotva půl kilometru vzdušnou čarou ode mne, pouze přes kopec, na pražském sídlišti Na Beránku, se vůbec nezměnil. Už je to pár roků co se přestěhoval s manželkou Danou a syny Jirkou a Honzou na venkov do Malých Přílep. Umím si představit jak hned, jen co vybalil kufry, vyšlápl si mezi přílepské šprýmaře, kterých je plná

vesnice. Však se právě pro jeho veselou povahu Zdeněk, před lety nejprve jen kolega, stal nakonec mým kamarádem.

“Ten Zdenka si sakra polepšil,” šly o něm řeči v redakčních kuloárech. “Z paneláku prý rovnou do vily u jezera.”

Dušíčka mi zazpívala juchachá z radosti, že se přece jen záranky dějí a unavené štěstí si tentokrát sedlo na toho, kdo si to opravdu zaslouží.

Ani mě nenapadlo vyptávat se na nějaké podrobnosti, když nás po dlouhém čase náhoda posadila k jednomu stolu na tiskovce.

Hned mezi dveřmi mě srdečně obejmul. A protože je o celé jedno pravítko větší než já, hýčkal láskyplně na svých prsou mojí hlavu jako fotbalový míč. Podobal se golmanovi na kterého půl mače hulákal mansaft že je hadr, cedník nebo dřevák – a on teď konečně chytil penaltu a všem vytřel zrak.

“Jak rád tě zase vidím!” hlaholil.

Byla jsem z něj paf. Na skráních ani jediná stříbrná nitka, v očích stále stejný rarášci a tvář rozsvícená úsměvem, co mu pánbůh nadělil i se jménem, o kterém by můj tatínek řekl, že mu sedí jako zadnice na kakáči.

“Musíš k nám do Přílep přijet,” zval mě na návštěvu. “A nejlíp hned v sobotu. Odpoledne totiž stěhujeme Pepu z hospody. Seděl v lokále celou zimu, tak už je na čase aby vypad.”

“Co bych asi viděla na nějakém vochmelkovi?” divila jsem se.

“Jen se nech překvapit. Takovou přču jen tak nezažiješ.”

Do Malých Přílep jsem se v sobotu vypravila s kamarádkou Miluškou Kulhavou časně, abychom si v klidu se Zdeňkem popovídaly. Miluška učí na lékařské fakultě a tak jsem si byla jistá, že kdyby se s Pepíkem v restauračním zařízení něco zvrtilo, odborná první pomoc by bodla. V její stříbrné oktávce jsme profříčely Malé Přílepy, dojely až do Chyňavy – a jezero nikde. Otočila auto s grifem legendární automobilové závodnice Elišky Junkové a zamířila zpět po stejné trase. Za chvíli nám zůstaly Malé Přílepy za zády a jiskřivě modrá vodní hladina stále v nedohlednu. Bloudily jsme po okolí, oči vykoukané, krky ukroucené, v okolí však nebyla ani louže.

“Musíme chytit jazyk, jinak se tu budeme motat do večera,” už si nevěděla rady Miluška.

Oktávka zastavila na samém kraji vesnice a já se vyklonila z okénka.

“Kde tady máte jezero?” zeptala jsem se mladičké dvojice co nás právě mījela.

Dívali se na mne, jako kdybych spadla z višně.

“Jezero? Kde by se tady vzalo?”

“Jedeme za přítelem, co bydlí u jezera, tak tady někde asi bude,” bylo ve mně trpělivosti jako v papiňáku těsně před výbuchem.

U krajního domku se rozhrnul živý plot a vykoukla odtud hlava.

“Ti vám neporadí. To jsou luftáci. S takovým dotazem se musíte obrátit jen na domorodce.”

K hlavě patřily montérky, do kterých byl navlečený chlap jako hora.

“Jistě jsme teď káply na toho pravého,” začala jsem s lichotkami. “Vy nás jistě nasměrujete správně. Marně totiž hledáme to vaše místní pidimoře, u kterého žije kamarád.”

“Hledáte zřejmě redaktora,” zašklebil se domorodec a ledabyly hodil rukou směrem, kam běžela asfaltka, po které jsme jezdily sem a zase zpět už od rána. “Jeďte přímo rovnou za nosem, až dojedete k hasičské nádrži. Tam to je.”

“Tam stojí ta Zdeňkova rezidence?” přepadly mě pochyby.

“Rezidence šest krát devět metrů. A pod střechou dva mrňavý pokojíčky. Suma sumárum osmdesát metrů obytné plochy,” náš zpravodajec se očividně bavil. Ale pak upřímně dodal: “Moc pěkné bydleníčko. Zdeněk na zedníky vlastnoručo dohlížel. Je to prima kluk. Zapadl mezi nás jak zoubek do vroubku.”

“Tak to je celý on!” rozesmála jsem se. “Prý vila u jezera!” Miluška jen pozdvihla obočí.

“Jsem zvědavá, co se teď ještě vyklube z vejpitky Pepíka.”

Pepa byl vodník. Dřepěl v restauraci U Vořechů na dubovém špalku v umělém kapradí a vypadal jako by si odskočil na jedno pívko z Ladových obrázků. V zeleném kabátku, červených botičkách a s fajfkou v koutku dřevěné pusy sledoval uhrančivým pohledem chlapy, jak mažou karty a zvrhávají do sebe panáka za panákem.

Prozradil nám to Zdeněk hned mezi dveřmi. Pak nás odvedl na zahradu za domkem, kde prostřela stůl jeho žena Dana. Hověli jsme si společně pod rozkvetlou třešní, pili kávičku, baštili štrůdl a nezávazně klábosili. Najednou Zdenda mrknul na hodinky a zmizel jako pára nad hrncem.

“Za chvíli se vám předvede v plné parádě,” tvářila se tajemně Dana. “Musíme se však vydat k hospodě.”

Před hostincem už čekala celá vesnice. Příleptští stáli v zástupu ve svátečních kvádrech na protějším chodníku a skandovali:

“Pepiku, vylez! Pepiku, vylez!”

Pepík nás chvíli napínal, ale konečně z hospody vyjel jako velký pán. Seděl pohodlně na trakaři na rozkvetlé otýpce řepky a za jeho zády vykukovala v lehounkách šatičkách a s věnečkem pampelišek na hlavě malá víla. Drobnýma ručkama Pepíka přidržovala v pase, aby se z trakaře nesvalil. Ta víla byla holčička Adélka. Trakař vezl Zdeněk, převlečený za hrázného. Klobouk, vysoké gumáky, nepromokavý plášť a kolem krku

šňůra špuntů, na které visela modrá plechová ryba. Cestou k nádrži s trakařem prokličoval mezi rozjařenými diváky, až dojel k cíli. Tam už na něj čekali dva hasiči v kánoi. Jeden popadl pádlo a druhý pobral od Zdendy Pepu. Tvářili se, jako když je hasičská nádrž větší, než širošířý oceán a pomalu pádlovali v kruzích těsně u břehu, aby si slavnostní projížďky dosytosti užili všichni ti, co dorazili k vodě. Vesnice byla nadšená. Fandila na celé kolo a mávala papírovými mávátky. Když hasiči obřadně vyzdvihli vodníka na větev v rohu nádrže, celá šaráda se přestěhovala z vody na břeh. Kapela, opečené klobásy, pivo, limonáda, cukrová vata, radost a smích.

Vodník Pepa důstojně dřepěl nad hladinou a celý ten šrumec pozoroval. Dost možná, že už si představoval, jak ho zase před Vánocemi za stejných ovací doprovodí Příleptí zpátky do hospody, aby ho neroztřískali prudkými dělovkami místní hokejisté, co na zamrzlé nádrži honí celou zimu puk.

Na břehu bude svítit vánoční strom, zavoní svařák a grok, rozezní se koledy a Míša Nejedlá doprovodí zpěváky na klávesy.

Zdeněk s ochotným dobrovolníkem odnese Pepíka na nosítkách přizdobených pestrobarevnými fábory k autu, protože by mu trakař zapadl do sněhové čvachtanice. Pak bude mávat z otevřené střechy pentlemi ověšeného modrého renaulta nadšenému zástupu, který olemuje silnici až k hospodě U Vořechů. Tam Pepu usadí na dubový špalek v lokále, aby tu v zimních měsících hlídal štamgasty.

“Tak tohle musíme také vidět,” těšila se na prahu jara má kamarádka Miluška, až se přiblíží Vánoce. “Konečně tu budu užitečná. Jako zkušený zdravotník se samozřejmě ujmu nosítek.”

“Věřím, že si tu legraci zase nenecháte ujít,” loučil se s námi Zdeněk.

“Aby ne,” přitakala jsem. “Taková sranda, to je přece moje.”

Zdeněk měl rázem pusou od ucha k uchu: “V galaxii srandy jsme dost velké hvězdy,” řekl a opravdu se celý rozzářil.

**„Vždycky potkám někoho, kdo se ke mně přihlásí,
že jsem ho vlastníma rukama přivedl na svět!“**

ROZHOVOR - MUDr. RADIM UZEL

Představovat MUDr. Radima Uzla, CSc. naší čtenářské veřejnosti je nošením dříví do lesa. Kdo by neznal gynekologa, sexuologa, popularizátora sexuologie, čestného předsedu a člena vědecké rady Společnosti pro plánování rodiny a sexuální výchovu a vysokoškolského pedagoga, který publikoval mnoho článků v tisku a je autorem publicistických relací v rozhlasu a v televizi. Každoročně se zúčastňuje desítek přednášek a besed v oblasti sexuální výchovy. Možná už méně se ví, že Radim Uzel je členem rady Obce spisovatelů a spoluautorem knihy "Můj dědeček MUDr. Karel Uzel." Tuto zajímavou vzpomínkovou prózu vydalo Nakladatelství EPOCH v roce 2017 a Radim Uzel napsal předmluvu ke vzpomínkám svého dědečka MUDr. Karla Uzla (1877 – 1957) souborně nazvaným Dědečkovy paměti. Je to zajímavé čtení, zvláště pro absolventa lékařské fakulty, který studoval o nějakých 80 let

později. A protože jsem se s Radimem Uzlem letmo pozdravil vloni na schůzi Obce spisovatelů, dovolil jsem si právě po přečtení výše uvedené knihy požádat o rozhovor.

- Pane doktore, jak moc vás dědeček inspiroval při volbě studia na lékařské fakultě? A jak vy na dědečka osobně vzpomínáte?

Jelikož jsem se narodil jako pohrobek – můj otec zemřel 4 měsíce před mým narozením, byl jeho otec, můj dědeček jakousi náhradou. Jako lékař představoval v celé rodině nesporně vysokou autoritu a požíval tedy náležité úcty. Jeho lékařská praxe mne fascinovala do té míry, že mi maminka už v mladším školním věku ušila bílý plášť, ve kterém jsem pak doma „ordinoval“. Prvními vděčnými pacienty byla maminka, babička a pradědeček s prababičkou. Dokonce jsem vyráběl i „léky“ ve vlastní továrně. To mě zase inspirovalo povolání mé maminky – magistry farmacie. Jsem vlastně lékárenským dítětem podobně jako jím byl nedávno zemřelý režisér Juraj Herz. Společně jsme na naše podobné lékárenské zážitky z dětství vzpomínali. Lékárna jeho rodičů byla v Kežmaroku.

- Váš dědeček vlastně zažil doby, kdy lékařka - žena byla bílou vránou zdravotnických zařízení. Zatímco dnes je v řadě oborů "přefeminizováno." Nakonec viz stomatologie. Jak se díváte vy na ženy - lékařky? A kdybyste jako pacient měl volit mezi lékařem mužem či ženou, koho byste upřednostnil?

Dědeček ve svých pamětech vzpomíná, že první české lékařky byly na fakultě jeho kolegyněmi. Samozřejmě každá z nich působila v té době dojmem jakési bílé vrány. V dnešní době v některých medicínských oborech ženy převládají. Není to jenom stomatologie, ale z pochopitelných důvodů i pediatrie. Žena je zkrátka odjakživa lepší pečovatelkou a ochránkyní dětí. Také v chirurgických oborech ženy vynikají větší manuální zručností, tam však jsou na škodu zase náročné noční směny, kterými vyniká zejména porodnictví.

- Váš dědeček byl přímým účastníkem 1.světové války. A co vy jako voják? Může najít uplatnění gynekolog v armádě?

Všichni gynekologové jsou na vojně zařazováni do chirurgických profesí. Také dědeček jako praktický lékař vykonával na frontě hlavně chirurgickou praxi, i když v té době spočívala především v amputaci končetin. Můj vojenský výcvik se ubíral poněkud jiným směrem a do penze jsem odcházel v hodnosti kapitána, posléze jsem byl ještě povýšen na majora zdravotní služby.

- Proč jste si vybral právě gynekologii? Nelákaly vás jiné obory? Třeba stomatologie nebo psychiatrie?

Psychiatrie byla samozřejmě druhou volbou a později při nadstavbové atestaci z lékařské sexuologie jsem musel vykonat psychiatrickou praxi a podrobit se přísné zkoušce. Můj školitel primář Zemek mi pak do atestačního indexu napsal, že jsem rozeným psychiatrem. Dodnes jsem na toto hodnocení hrdý. V rámci pojetí psychosomatických nemocí musí být ostatně každý gynekolog tak trochu psychologem.

- Nelitoval jste někdy, že jste se vydal právě touto medicínskou cestou?

Naopak v gynekologii a porodnictví jsem spatřoval nejzajímavější medicínský obor. Také výsledky jsou potěšující. Když občas zavítám do Ostravy, kde jsem prožil nejproduktivnější část života od svých 30 do 50 let, téměř vždycky potkám někoho, kdo se ke mně přihlásí, že jsem ho vlastníma rukama přivedl na svět.

- V knize mě mimo jiné zaujala pasáž ze str. 90, cituji: „Chudé pacienty jsem léčil zdarma a někdy i léky jsem k tomu přidal, žel, to lidé nedovedli ocenit. Copak může být zadarmo, nebo jaký cenný lék může být za deset korun. A tak takoví pacienti rádi navštívili jiného lékaře, který když jim hodně napočítal a předepsal, nebo prodal drahý lék v účinku a hodnotě stejný, jako byl můj, byl přesto lepší lékař.“ Jak vy se díváte na dnešní zdravotnictví, kde, jak se mi zdá, jsou na prvním místě peníze?

Marná sláva, v lidské psychice je zakořeněna představa, že co je drahé musí být taky dobré a čím dražší tím lepší. Samozřejmě to v medicíně vždycky neplatí a je úkolem zdravotní výchovy o tom pacienty přesvědčit. Špatně se to dařilo dědečkovi a i dnes je to pořád značně obtížné.

- Co je podle vás současný největší problém v našem zdravotnictví. A kdybyste byl ministrem zdravotnictví, co byste udělal pro zlepšení tohoto problému?

Ideální zdravotnictví splňuje tři kritéria: 1) je bezplatné, 2) všeobecně dostupné, a 3) na vysoké odborné úrovni. Bohužel lidé dosud nepochopili, že je zhola nemožné naplnit všechna tato tři kritéria. Pokud zdravotnictví vykazuje vysokou odbornou úroveň nemůže být současně bezplatné i všeobecně dostupné. A pokud je opravdu bezplatné a všeobecně dostupné, potom jeho úroveň stojí za starou belu.

- V dnešní době se mluví o zavedení třetího pohlaví. Prý se v rodném listě nebude uvádět kolonka matka - otec, ale rodič. Co vy na to jako gynekolog?

Třetí pohlaví je nesmyslný nápad jakýchsi poblázněných aktivistů. Živočišný druh Homo sapiens má pohlaví mužské a ženské. Z toho důvodu jsou také rodiči dítěte otec a matka

- Opusťme teď zdravotnictví a zeptám se, jestli jste nějaké literární geny nepodědil právě po dědečkovi Karlovi?

Když čtu dědečkovy paměti tak musím uznat, že on byl lepším spisovatelem než já. Ve své knize Rozpomínání (nakl. XYZ 2012) jsem se snažil o podobný autobiografický styl. Myslím, že dědečkovi by se ta moje knížka líbila.

- Byl jste jako dítě náruživý čtenář? Co jste četl nejraději?

Moje babička měla rozsáhlou knihovnu a já jsem to přečetl všechno včetně sebraných spisů K. V. Raise. Dnes už z mladých skoro nikdo neví, že napsal třeba Zapadlé vlastence. Nejraději jsem četl dobrodružné knihy, verneovky a mayovky. Ale také třeba jsem jedním dechem přečetl všechny díly Jiráskova F. L. Věka. To je dnes pro mladé už téměř neuvěřitelné, ne-li směšné. Na nočních službách v nemocnici jsem pak měl nejraději detektivky. Mám jich v knihovně dosud nejméně 200. To je do nemocnice nejlepší literatura. Budete se možná divit, že někdy otevřu i po letech svou knihu. Docela dobře to ilustruje známý slogan, že když si chcete přečíst něco opravdu dobrého, tak si to musíte sám napsat.

- Jak jste se stal členem rady Obce spisovatelů? Co vám tato práce přináší?

Hodně práce a žádnou odměnu. Říkal náš předseda Tomáš Magnusek, že by to dnes skoro nikdo zadarmo nedělal. Přináší mi to však občas jakési uspokojení a radost.

- Kam směřuje Obec spisovatelů? Jak vidíte její další budoucnost?

Většina profesí se ráda sdružuje, protože v kolektivu vidí sílu. Zejména svazy zahrádkářů a chovatelů drobného hospodářského zvířectva to naplňují měrou vrchovatou. Taky turisté jsou rádi v kolektivu. Spisovatel je však pohříchu víceméně individualista, takže ty jejich svazy nejsou tak úspěšné. Já se ale vždycky na setkání s kolegy nesmírně těším. Obec spisovatelů je na rozdíl od ostatních unií a svazů organizována regionálně. Na setkání pražských a středočeských spisovatelů mám ty nejlepší vzpomínky, ale ještě raději jezdím do svého rodiště – Ostravy.

- Vydal jste knihu "Cesty za romantikou a erotikou." Kolik kontinentů a zemí jste procestoval?

Ta knížka (nakl. Epoque 2014) se původně měla jmenovat Cesta čtyřmi světadíly. Opravdu je to cestopis z Jižní Ameriky (Chile), rovníkové Afriky (Tanzanie), Asie (Čína) a nejvzdálenější Austrálie. Všude jsem byl a všechno popisované zažil. Dnes bych k tomu přidal ještě Nový Zéland. To byla moje nejvzdálenější a nejkrásnější země navštívená před dvěma lety. Ten cestopis existuje jenom v rukopise.

- Kde se vám nejvíc líbilo? Kam byste se ještě rád podíval?

Jak už jsem napsal, byl to Nový Zéland. Procestoval jsem severní i jižní ostrov, ale už tam nepojedu, ta cesta k protinožcům je už pro starého člověka přece jenom trochu namáhavá. Letos jedu na dovolenou do Řecka. Oproti dřívějším cestám je to vlastně „za rohem“.

- Co je pravdy na onom známém: In vino veritas? Narážím na vaši stejnojmennou knihu. Jste vinař, pivař nebo upřednostňujete tvrdší alkohol?

Nestydím se za to, že ač nejsem závislý, jsem nadšeným konzumentem všech druhů alkoholických nápojů, dokonce i takových, kterým moje žena říká „tlamolep“. Víno je však na prvním místě, protože mi chutná ze všeho nejvíc.

- Máte čas číst? Co byste nám čtenářům třeba z naší současné literatury doporučil?

Času mám čím dále méně. Většinou se s oblibou vracím ke knihám již dříve třeba před 10 – 20 lety přečteným. Nedávno jsem z druhé řady v knihovně dokonce vytáhl Chevallierovy Zvonokosy a divil jsem se, že je vychutnávám ještě více než v roce 1981, kdy vyšly ve výborném překladu Jaroslava Zaorálka. Dlužno poznamenat, že vyšly v Odeonu v nákladu 120 000 výtisků a stály 24,50 Kčs. Neuvěřitelné!

- V letošním roce si připomínáme 100 let od vzniku Československa. Jakou osobnost z českého veřejného života, ať už politika, umělce či třeba lékaře, byste vybral v pomyslné anketě Čech století a proč?

Jára Cimrman je už v této souvislosti poněkud ošřepanou osobností. Z medicíny nominuji psychiatr profesora Vladimíra Vondráčka. Zejména pro jeho mistrovské spisovatelské pero.

- A na závěr se přece jenom vrátím k medicíně. Z různých pořadů Vás znám jako vypravěče různých "veselých příhod" z ordinace. Můžete na nějakou vzpomenout?

Většina veselých příhod je v mé knize „Sexuální všehochut“ (nakl. Epoque

2014, 202 str.). Myslím, že se ta kniha ještě sežene. Kupte si ji, nebo počkejte, zda nebude časem v antikvariátě nebo v Levných knihách.

Děkuji za rozhovor.

Václav

RADIM UZEL – MŮJ DĚDEČEK MUDr. KAREL UZEL

Vydalo Nakladatelství EPOCH v roce 2017

Známý český lékař MUDr. Radim Uzel napsal předmluvu ke vzpomínkám svého dědečka MUDr. Karla Uzla (1877 – 1957) souborně nazvaným Dědečkovy paměti. Je to zajímavé čtení, zvláště pro absolventa lékařské fakulty, který studoval o nějakých 80 let později.

Životní příběh Karla Uzla je popsán poutavě, přes jeho dětské a studentské příběhy, dále pokračuje studiem na vysoké škole za Rakouska – Uherska (promoval v roce 1902). Těch zajímavých momentů ve vzpomínkách je hodně, třeba to, jak začínaly studovat ženy, jak na ně společnost nahlížela. A pak se vydáme do praxe, kde doktor Uzel poznává prostředí v Mutěnicích na Slovácku. Jeho boje s místní zaostalostí a třeba farářem. Přes na rození syna Radima, otce dnešního známého gynekologa či ztrátu své první manželky. Následné stěhování do Dolní Dobrouče a druhou svatbu, narození druhého syna Pravoslava. Není možné v krátkém úseku vypsát všechno, kniha je zajímavá a doporučuji ji k přečtení. Když se zdá, že se v životě doktora Uzla přece jenom vše obrací k lepšímu, přichází 1. světová válka.

I zde Karel Uzel popisuje nelehké boje nejen s nepřítelem, ale i s rakousko – uherskou vojenskou mašinerií, aby nakonec přišel kýžený mír a vznik Československa. Zajímavé jsou i postřehy kolem některých lékařů, kteří si vojnu dokázali „ulehčit“ na úkor prostých vojáků.

MUDr. Karel Uzel přežil oba syny a svou lékařskou praxi uzavírá v roce 1957 v Mělníku, kde umírá.

Z knihy by se dalo vypsát hodně ukázek, ale jako lékaře mě zaujalo, že vlastně myšlení lidí se nemění, jak dokládá ukázka ze str. 90: „Chudé pacienty jsem léčil zdarma a někdy i léky jsem k tomu přidal, žel, to lidé nedovedli ocenit. Copak může být zadarmo, nebo jaký cenný lék může být za deset korun. A tak takoví pacienti rádi navštívili jiného lékaře, který když jim hodně napočítal a předepsal, nebo prodal drahý lék v účinku a hodnotě stejný, jako byl můj, byl přesto lepší lékař.“

Myslím si, že by si knihu měli přečíst všichni dnešní mladí lékaři, ale i jejich pacienti.

Václav

Jiří ŠANDERA

POVEDENÁ DVOJKA BAMBALANDA A ŠTRUNTALANDA

Vydal ing. Jiří Šandera v roce 2018

V roce 2006 vydal Jiří Šandera knížku „Bambalanda a Štruntalanda,“ ve které dětským čtenářům představil dvojici povedených skřítků, žijících společně s dětmi Juráškem a Kačenkou, tátou Jirkou, maminkou Broňkou a babičkou Janou v jedné malé vesnici. Veselá vyprávění povedené dvojice měla u dětí úspěch, a tak se skřítkové po dvanácti letech dětským kamarádům vrátili.

Na jaře 2018 Jiří Šandera vydal pokračování „Povedená dvojka: Bambalanda a Štruntalanda.“ V celkem deseti příbězích se společně se skřítky vypravíme třeba na pomlázku, budeme hlídat malou Kačenku a naučíme se kouzelná slovíčka, zjistíme, že s tatínkem Jirkou není něco v pořádku, budeme sbírat kaštiny pro zvířátka, třídit vánoční poštu a dokonce se dozvíme o jednom vánočním kouzle. Dá se říci, že se skřítky prožijeme skoro celý rok.

Jiří Šandera opět vypráví svoje příběhy lehce s humornou nadsázkou tak, aby děti zaujal, potěšil a poučil. Třeba v povídání o tom, „Jak Jurášek zaspal“ se děti dozvědí o důležitosti čištění zubů či v povídce „Jak se skřítkům na tatínkovi cosi nelíbilo“ zjistíme, co dělat, když je člověk obézní. Příběhy plynou samozřejmě, nezadrhávají. Líbí se mi třeba již v úvodní povídce „Jak skřítkové hlídali Kačenku,“ jak Šandera dokáže popsat třeba dětský pláč. Používá slova jako „Oční hory,“ „Nosánkovský vršek“ či „Bradičkovské údolí.“

Když k tomu přidám krásné obrázky od Petra Lorence, výborně doplňující text, tak si myslím, že se knížka dětem musí líbit (mimořádně první knihu o skřítcích ilustrovala Vendula Kramářová.)

A že Bambalanda a Štruntalanda občas něco vyvedou, třeba spadnou do barev na velikonoční kraslice. No budiž, vždyť to jsou skřítkové neposedové. Nakonec jako děti, ale nebojte se, neutopili se, jak se píše v povídce „Jak se skřítkové málem utopili.“ Jako v každé správné pohádce všechno šťastně skončí. Stejně jako skřítkové čarovali na Vánoce vánoční dárky, myslím si, že Jiří Šandera vyčaroval společně s ilustrátorem Petrem Lorencem dětem krásný dárek – pohádkovou knížku plnou veselého čtení. A kdo ví, jestli se Bambalanda a Štruntalanda ještě za čas neobjeví v další knížce. Dětem bych ji moc a moc přál!

Václav

P.S. A moc mě potěšilo, že Jiří Šandera věnoval knížku, pochopitelně kromě všech holčiček a kluků, taky velkým klukům Václavovi, Oldřichovi, Liborovi a Zdeňkovi.

Josef JINDRA – básnická sbírka „KUDY KAM“

Nová básnická sbírka Josefa Jindry s názvem **Kudy kam** (s ilustracemi Martiny Bachové) předznamenává hledání a různorodou pestrost básnických témat. Avšak přes všelijakost, avizovanou samotným tvůrcem, můžeme nalézt společný jednotící prvek. Tím je osobnost básníka i celá jeho předchozí tvorba. Jako sobotecký rodák, jak také jinak, vidí svůj velký básnický vzor ve Fráňu Šrámkovi, jemuž věnuje hned v úvodu své Vyznání Fráňu Šrámkovi. Snad nejvíce vystihuje tento vztah závěrečné čtyřverší: **„Je pro mě čest stát jenom za Vámi a snažit se být svůj. Básníky tu v Sobotce, pane, opatruj!“**

A básník Jindra je vsutku svůj. Vnímavý k okolnímu světu, zachycující zdánlivě běžné či všední okamžiky, jež jako tok plynoucího času chytá do sítí svých veršů, jako *Dřevosochař* na Bráně navždy zachycuje tuto pomíjivou přirozenost. K ní patří pochopitelně domov v básni Rodný dům: **„Můj rodný dům...../ Jak se mi kdysi veliký zdál!/Když ted' jdu kolem,/ vracím se zpátky,/ abych se znovu podíval.“**

Ve svých toulkách autor pozoruje přírodu, ať už doma či během pobytu v zahraničí, je uchvácen počasím, přemýšlí ve verších: **„Čas/se zrodil tam, kde vznikla hmota,/kde není hmota/ není ani Čas.“** My, kdo známe Josefa Jindru blíže, mnohdy víme či tušíme, která událost či moment se stal inspirací ke zrodu některých básní. A tento fakt je kořením autorovy tvorby. Vybavuje se mi například setkání českých a slovenských tvůrců v jičínské Židovské škole, jako vždy elegantní básník Jindra a následná báseň *Klobouk na hlavě*.

Tématem neoddělitelným od tvorby Josefa Jindry je bezpochyby láska. Láska v mnoha podobách, náladách, vjemech. Láska coby muž a žena, láska - „kdyby“, hoří v líjáku, je jako voda - chutná různě: **„Jsi také, lásko,/ jako voda mořská,/ co mezi prsty proplyne,/ jen dlaň mi po ní/ slaná zůstane/ a hořká.“**

Jednoduchost básnického vyjádření, lehkost rýmů, místy spojená s jistou rozverností a jemným humorem, nás mohou nést a ukazovat Kudy kam na vlně opravdovosti, přirozenosti, získané životní moudrosti a lásky s nádechem neoddělitelné nostalgie. Tak objevíme básnické drahokamy poetického bloudění, jež je zřejmě hlavním smyslem sbírky: **„Smaragdový drahokam/ ukrytý v mé Ermitáži,/ kdysi jako tvoje oči zářil./ A tvůj úsměv číslo dvacet dva/ v mém Luvru už je pouhá relikvie./ A přesto nevím kudy kam,/ když plují bílé labutě/ a mají dlouhé šije.“**

Ilona Pluhařová

Vyznání Fráňu Šrámkovi

Zas stojím u slavného hrobu.
Jak rád bych s Vámi prožíval tu dobu
divadel a toulek studentských,
jak s rozechvěním otvíral bych
básní Vašich nové knihy
a šeptal sloky veršů z nich.

Dnes je tu trochu jiná doba,
je jiný výběr slov a málo rýmů,
jen v mnoha básních plno metafor,
za něž právem byste dal autorovi vinu.
Tak já se svými verši
pokorně vždy hledím na Váš svět
a s úctou říkám si Vás
a mnohá myšlenka i verš
se ve mně rodí z Vašich vět.

Stejně byly i mé mladé toulky
do naší sobotecké krajiny.
Ta parta kamarádů
tu mapovala skály, říčky, louky
a shora vidíte, že nebyli jsme jiní.
Ta moje generace už slavně nezvedala
postavy Vašich divadelních scén,
jen velké monology znala,
jak mnohdy z písně zná se jen refrén.

Barva Vašich veršů pro mě
je modrá letní obloha,
s bílými mráčky podoba,
jak barvy sobotecké vlajky
jsou pro nás města ozdoba.
Osudy lidí z Vašich knih
jsou všechny dávno přečtené,
žel nenapsány jsou tu nové,
jako ty Vámi dávno stvořené.
Jak rád bych jenom trochu

se od Vás naučil,
a kapky z přeteklého poháru
naplnil do svých žil.
Vždyť tento kraj i celá země by bez Vás
mnohé nenašly a nezpívaly čarovně.
Je přece nadlidské Vás v něčem překonat,
je možné jen Vás pochopit,
vážit si Vás, milovat a znát.

Vy z nebe na vše dobře vidíte.
Nelze to na mně nepoznat,
jsem Vaším veršem odkojen
a nejsem sám,
snad mi mou roli odpouštíte.
Je pro mě čest stát jenom za Vámi
a snažit se být svůj.
Básníky tu v Sobotce,
pane, opatruj!

Chumelení (Na náměstí v Sobotce)

Zase se země nepřikryla!
Hladový mráz zalezl za nehty
a chystá se do kořenů.
Říká si holomráz
a rozdává černé navštívenky
polím a pupenům.
Co je to za zimu, když nemá sníh?

Ale už padá, je večer a sněží a jak!
Zčechraná poduška z bílého perí
ukrývá pole, dlažbu polaská
a hned je Sobotka celá bílá.
Hustě a tiše se snášejí chuchvalce,
každý je jiný a všechny jsou sníh,
tak jako lidé jsou různí a stejní,
odsud i odjinud, sever i jih.
Sněží a „padají sedláci“, řekla by babička,
velcí a bílí, ta bílá stěna celá je z nich.

Kdyby tu čarovnou bílou tmou
ze světél podloubí očima osahal Básník,
možná by některý svůj letní výlet
za tuhle zimní pohádku vyměnil,
sněhovou vílu by na pár slov zval.

Tam někde v náměstí v sněhovém světě
temní se maják jak černý přízrak,
strážce snad zapomněl rozžehnout lampu,
dnes asi vzácnou návštěvu nečekal.

Krásné je vejít do sněhové mlhy!

Obličej nahoru, sníh omývá tváře
nevidět nic, tápat a hledat
a před sebou rukama bojácně šátrat,
z očních řas otírat sněhové chmýří
a pod sebou na zemi nenalézt cestu...
I kašnu by člověk jen po hmatu našel.
Krásné je bloudit sněhovou tmou!

Zářící podloubí - výletní loď,
vznešeně pluje po sněhovém moři,
jistotou proráží sněhovou tmou
a na palubě zachránění trosečníci.

Kudy z té paluby půjdeme domů,
když místo majáku žlutavě svítí
jen okna hospůdek na podloubí?

Srpnové noční nebe

Smaragdový drahokam,
ukrytý v mé Ermitáži,
kdysi jako tvoje oči zářil.
A tvůj úsměv číslo dvacet dva
v mém Luvru už je pouhá relikvie.
A přesto nevím kudy kam,
když plují bílé labutě
a mají dlouhé šije.

Na hrázi stávaly vysoké topoly.
Pod nimi spěchala cesta zpět,
když pozdní noc zívávala souhvězdími.
Vysoké domy tam vrhají teď
na černý asfalt bledé stíny.
V srpnovém létě svítí mi Sirius
z mrazivých nocí zimy.
Na zbytky něhy v teplých dlaních
jakoby napadal ledový sníh.

Jen tobě mohu dovolit
vytrhat mi vlasy
a na lesklou pleš fixem psát,
proč jsi mě nikdy neměla ráda.
Ale já nemám dvě zrcadla
a už ani chuť to číst.

Copak je to za vojáka,
že nemá žádnou holku,
aby ji srdnatě objal v pase,
její strach utišil tichým hlasem,
když kolem do noci štěkají domy
a hrozivě cení záludná okna.

Má tíseň zmatená !
V srpnovém nebi Siria hledá,
zatímco právě nad hlavou
na lyru lásky hraje Vega.

Advent

Zas čtvrtý kůň čtyř ročních dob
přijíždí se saněmi,
k porodu lásky z jejích jarních stop,
k poděkování zemi,
že podávala chléb
i vodu k pití v dlaní.
Už zvolna rozsvěcí se chlév,
co chrám.

Zaržá kůň bílý pro bolest
lidského zrození
a náhle vzplane jasná zář,
jež skryta byla do ženy,
jak v dlani drahokam

Už brzo slunce zvedne tvář
a vzbudí spící pupeny.
Pak jarem vzkvete nová ratolest.
Teď na větvi list samotář
se ještě chví,
že nestihl se skrýt
do tepla nových objetí
v náručí země.

Je advent sémě nadějí,
že bude žít co zvadlo.
Také to listí na stromě,
co dosud neopadlo.

A ještě tebe, rodný kraji

Jak mám tě, lásko, více milovat,
když Slunce, Zemi, mravní řád
filozof Kant v sebe káže vnést
a k tomu nebe plné hvězd?
Jen jedno srdce na vše mám,
jak těžko to v něj natěsnám !
A ještě tebe, rodný kraji,
verše se v listech zelenají
a šepot stromů, ticho skal,
tu báseň bych já nenapsal,
když skládá ji tu faunu sbor,
tu báseň krásných metafor.
Ta v srdce patří, tisíc slok,
po jaru toužím a každý rok
chci srdce rozšířit.
Tak prosím, prosím světa tvůrce,
aby mi k tomu dal
snad ještě jedno srdce.

Pán a had

Kmání nejsou nikam zvání,
když neznají skloňování.
Pán a had jsou blízcí gramaticky,
leč obsahem se liší dramaticky.
Pánovi patří hrad,
patří mu dráb, patří mu kat,
patří mu právo brát
si dívčí stud prvněkrát,
aniž by otázku o právu si klad,
patří mu soudce častokrát,
to když pán krad.
Patří mu les a v něm i had.
Had má jen v dutém zubu jed,
co někdy stříkne naposled.
Má v lese díru pod keřem
a na jaře z ní leze ven.
Pánovi patří také pes,
včera s ním tady byl i dnes.
A že je muž, tak má i zbraň
a té se lovná zvěři chraň,
ta zbraň je přesný střelný stroj,
toho se lesní zvěři boj.
Pán v keři šlápne na hada,

jed chemicky krev rozkládá.
Záhy pán není a nemá hrad,
ze všeho zbyl tu jenom had,
pán tu byl, měl střelný stroj,
na patě ale neměl zbroj.
A také neznal pátý pád,
ostatní všechny znal ten had.

Sova a orl

Hladová sova přilétla k orlovi,
aby se ho zeptala,
čím to, že tolik naloví.

Sovo, tvůj dotaz nechápu.
Snad je to tím,
že já ve dne nechrápu.

Nejde to, orle, co jen mi zbývá,
když já jsem z podstaty
nepřízpůsobivá.

ČAJ pro chvíle pohody

č.144, září 2018, ročník XVII

Vydáno 5. září 2018 v Nové Pace

Redakce: Václav Franc, K Hájku 1724, 509 01 Nová Paka

Franczub@seznam.cz

Grafická úprava titulní strany Jozef dŘevník Borovský
Interní tiskovina regionálních autorů Jičínska.

TEXTY NEPROŠLY JAZYKOVOU ÚPRAVOU!